

Nr 587

Av herr Carlsson, Eric, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 54, angående reformering av den obligatoriska skolan m. m.

I dagens skola har möjligheten med hänvisning till specialklasser blivit allt vanligare. Därmed kan också hänsyn till elevens speciella förutsättningar tagas, vilket måste betraktas som värdefullt. Om detta säger statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i proposition nr 54:1962 följande: »I likhet med beredningen vill jag dock bestämt understryka specialundervisningens karaktär av *en förmån* liksom att överförandet av elev till specialklass i princip bör bygga på föräldrarnas frivilliga medverkan. Skulle trots allt hänvisning behöva ske mot föräldrarnas vilja, bör detta och skälen härtill framgå av uttagningshandlingarna.»

I olika sammanhang säges att den »nya» skolan skall bygga på elevernas fria val. Här göres dock ett väsentligt avsteg från denna frivillighet — »hänvisning behöva ske mot föräldrarnas vilja» — som är nog så allvarligt. Exempel finnes på att antalet specialklassel elever varierar mycket starkt och att en del klasser ständigt har flera specialklassel elever än andra. Att bli överflyttad till specialklass innebär ett allvarligt ingrepp i en människas liv — ett ingrepp som påverkar hennes möjligheter och inställning till samhället för all framtid. Tyvärr finns exempel på att underlaget för den objektiva bedömning till grund för överflyttning, som man måste ha rätt att kräva, ej alltid finns. Man måste ha garantier för att en elevs svårigheter inte bottnar i medicinska indikationer som en grundlig läkarundersökning skulle ha kunnat komma till rätta med. — I remissyttrandena har också detta framhållits från flera håll liksom att det erfordras den största varsamhet vid handläggningen av elevs placering i specialklass. Man måste alltid ha i blickfånget att ett barn är en människa, som man måste ta all möjlig hänsyn till. Från den synpunkten måste skolhälsovården från såväl fysisk som psykisk synpunkt byggas ut för att om möjligt en riktig bedömning av elevernas förutsättningar skall kunna ske. Detta gäller naturligtvis alla skolans elever och framför allt specialklassel eleverna. Specialklasserna får inte vara, får inte bli en avstjälpningsplats för de elever som från lärarens synpunkt är obekväma på något sätt. Eleverna och deras föräldrar måste kunna känna förtroende för skolan och veta att varje elevs rätt och möjligheter blir garanterad. Från dessa utgångspunkter ter sig de fullmakter som skolan här begär som något skrämmande. Trots skolmognadsprövningar, testresultat, IQ-prov och allt vad som här finns får vi inte glömma barnet, glömma människan.

Vad karolinska institutets lärarkollegium anfört i denna fråga är utomordentligt viktigt.

Med kännedom om i hur stor utsträckning specialklassernas klientel består av elever med skilda psykiska insufficiens- och sjukdomstillstånd finner emellertid lärarkollegiet att alltför liten hänsyn tagits härtill vid utarbetande av riktlinjerna för skolhälsovården. Denna föreslås visserligen utbyggd kvantitativt men knappast kvalitativt. Elever, som på grund av svårigheter vid kunskapstillägandet eller som på grund av anpassningssvårigheter och beteenderubbningar föreslås till t. ex. specialklasser, garanteras icke någon medicinsk bedömning. Det är lärarkollegiets uppfattning, att grundskolans genomförande förutsätter ett alltmer vidgat samarbete med medicinsk sakkunskap och därför en betydande utbyggnad av dels skolläkarorganisationen, dels den psykiska barna- och ungdomsvården. Icke minst kommer behovet härav att göra sig gällande inom grundskolans högstadium, där man måste räkna med en relativt hög frekvens av elever med psykiska störningar av olika slag.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 54 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

att frågan om förbättrade möjligheter till fysisk och psykisk hälsoundersökning av främst elever, vilkas överförande till specialklass kan komma i fråga, skyndsamt måtte prövas; samt

att elev ej må överföras till specialklass utan föräldrarnas medgivande.

Stockholm den 23 mars 1962

Eric Carlsson